

**PE URMELE UNUI NOBIL FĂGĂRĂȘEAN:
COLONELUL ȘTEFAN STOIKA DE VENEȚIA DE JOS
ȘI CTITORIA SA DIN INIMA BĂRĂGANULUI***

TUDOR-RADU TIRON

trtiron@yahoo.com

Comisia Națională de Heraldică,
Genealogie și Sigilografie a Academiei Române

**SUR LES TRACES D'UN NOBLE DE FĂGĂRAȘ:
LE COLONEL ȘTEFAN STOIKA DE VENEȚIA DE JOS ET SA
FONDATION RELIGIEUSE AU MILIEU DE LA PLAINE DU BĂRĂGAN**

RÉSUMÉ

La présente étude est dédiée à l'un des créateurs de la Roumanie d'aujourd'hui: le colonel Ștefan Stoika.

Issu d'une ancienne famille noble roumaine de Veneția de Jos, dans le district de Făgăraș en Transylvanie, éduqué dans la capitale de l'Empire des Habsbourg, Ștefan Stoika s'est établi dans la Valachie, unissant son destin au celui de la jeune Milice nationale et parcourant les degrés de la hiérarchie militaire jusqu'au grade de colonel. S'illustrant, le long de sa carrière (y compris, après avoir quitté l'armée, en tant que maire de la ville de Bucarest), par une conduite marquée par la rigueur et la loyauté, le colonel Stoika a fait la preuve d'être un bon administrateur de ses biens. A Urziceni, sur le domaine de dot de sa femme, Ștefan Stoika a mis en pratique les principes de l'administration moderne, contribuant de manière décisive à la transformation du village dans une bourgade. Ici, le colonel a érigé et doté l'église dédiée à la «Sainte Trinité» (1866).

Bien que il a fonctionné jusqu'en 2002, en tant que cathédrale de la ville de Urziceni, le bâtiment n'a pas été classé dans la Liste des monuments historiques, étant malheureusement démoli à la fin de 2009 – début de 2010, et remplacé par un édifice nouvel (également dédié à la «Sainte Trinité»). La disparition d'un bâtiment religieux âgé de près d'un siècle et demi démontre, malheureusement, la perméabilité de la législation contemporaine relative à la protection des monuments historiques, les effets étant irréparables...

Mots-clés: colonel Ștefan Stoika, Armée roumaine, Urziceni, église de la «Sainte Trinité», protection des monuments historiques.

În studiul de față va fi vorba despre unul dintre făuritorii mai puțin cunoscuți ai României moderne: colonelul Ștefan Stoika. Vom trece în revistă

originile și devenirea sa, urmărind felul în care i-a fost respectată moștenirea de către comunitatea pentru a cărei propășire a militat.

Personajul de care ne ocupăm provenea dintr-o veche familie a Țării Făgărașului¹. Înaintașii săi fuseseră boieri din satul Veneția (scris și *Vineția*)² de Jos, străveche așezare românească atestată prima oară într-un document papal din 1235³ și reamintită într-o danie din 1372 de la Vladislav (Vlaicu), domn al Țării Românești⁴. În cursul veacurilor al XV-lea și al XVI-lea, satul apare în stăpânirea mai multor familii de boieri (precum Monea și Pencii)⁵. Alături de mai marii altor sate românești, boierii din Veneția de Jos au figurat, aproape neîntrerupt, în componența scaunelor de judecată ale Țării Făgărașului⁶. Antroponimul *Stoica*, folosit în trecut ca nume de botez (provenind din slav. *Stojo*, -a)⁷, era destul de răspândit în mediul boieresc al regiunii: Stoica din Beclean (jurat din prima jumătate a veacului al XVI-lea)⁸, Stoica, coproprietar în Râușor și Bucium (1556)⁹, juzii Stoica din Arpașu de Jos, bunic și nepot (mențiune din 1591)¹⁰ etc.

Nu putem stabili care a fost momentul în care numele de botez s-a transformat în patronim. Neamul este, după toate probabilitățile, unul dintre cele mai vechi ale regiunii, de vreme ce patronimul *Stoica* figurând în cunoscuta inscripție a lui Ionaș Monea din 1728, interesant izvor epigrafic referitor la istoria

---

* Autorul aduce mulțumiri domnului Florian Laurențiu Stoica, președinte al Fundației Literar Istorice „Stoica”, precum și domnului Mihai-Alin Pavel, genealogist, pentru sprijinul acordat în vederea definitivării studiului de față.

¹ Cezar Alexandru Stoika, *Ramurile genealogice ale unei familii*, respectiv *Genealogia familiei Stoika*, în „Independența Română”, serie nouă, anul I, nr. 2 – martie 2015, p. 5, respectiv nr. 3 – aprilie 2015, p. 5 (afirmă că familia se trage din satul Stoiceni – magh. *Sztojkafalva* – din Maramureș, de unde o ramură s-ar fi stabilit în Țara Făgărașului).

² Ștefan Pașca, *Nume de persoane și nume de animale din Țara Oltului*, București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională, 1936, p. 347.

³ *Documente privind Istoria României*, veacul XI, XII și XIII, C. Transilvania, vol. I (1075-1250), nr. 239 – document datat 13 noiembrie 1235, prin care papa Grigore al IX-lea poruncește efectuarea unei cercetări în pricina dintre episcopul Transilvaniei și mai mulți preoți, între care și un anume „*Conrad de Venetiis*”.

⁴ *Documenta Romaniae Historica*, B. Țara Românească, vol. I (1247-1500), volum întocmit de P.P. Panaitescu și Damaschin Mioc, nr. 5 – document datat 16 iulie 1372, prin care domnul Țării Românești dăruiește rudei sale Vladislav de Dobca mai multe sate din Țara Făgărașului, între care și „(...) *villam dictam Venetze* (...)”.

⁵ Antal Lukács, *Țara Făgărașului în Evul Mediu (secolele XIII-XVI)*, București, Editura Enciclopedică, 1999, p. 89.

⁶ *Ibidem*, pp. 180-182.

⁷ Șt. Pașca, *op. cit.*, pp. 123-124, 325-326.

⁸ A. Lukács, *op. cit.*, p. 182.

⁹ *Ibidem*, p. 79.

¹⁰ *Ibidem*, p. 53.

elitelor românești din Transilvania (**Fig. 1**)¹¹. Deși genealogia rămâne, în sine, un fals¹², amintirea în context a unui Stoica (arătat ca descendent al lui Grigore, trăitor pe la 1185, vistier al legendarului Negru Vodă), precum și faptul că inscripția s-a păstrat tocmai în proprietatea familiei Stoica din Veneția de Jos, arată că vechimea familiei urcă mai mult decât o pot atesta documentele păstrate.

Făcând parte dintre fruntașii comunității din Veneția de Jos, cei din neamul Stoica și-au consolidat poziția socială în cursul veacului al XVII-lea, obținând mai multe diplome de înnobilitare (pornim de la premisa că avem de-a face cu unul și același neam). Astfel, la 27 septembrie 1663, în castelul de la Iernut, Mihail Apaffy I, principele Transilvaniei, semna diploma prin care numiții Gheorghe, Nicolae și Ladislau Sztoika alias Boer din Veneția de Jos erau înnobilați și primeau blazon¹³ (însemnul a fost reacordat, în 1700, de către împăratul Leopold I – **Fig. 2**)¹⁴. Șapte ani mai târziu, la 11 august 1670, tot la Iernut, același Mihail Apaffy I emitea o altă diplomă de înnobilitare cu un blazon diferit (**Fig. 3**), destinată lui Ștefan Sztoika Klokoczan și fiului acestuia, Many (Manu) Sztoika din Veneția de Jos¹⁵. În

---

¹¹ Pavel Chihaiia, *Inscripția genealogică a lui Ionaș Monea din Veneția de Jos*, în „Buletinul Monumentelor Istorice”, anul XXXIX, nr. 2, 1970, p. 66 (cu bibliografia problemei).

¹² A. Lukács, *op. cit.*, pp. 17-18. În același sens și Ștefan S. Gorovei, *Un monument epigrafic și heraldic recuperat: pisană cu stemă de la Putna (1481)*, în „Analele Putnei”, VIII, 2012, 2, p. 160 (se reia concluzia lui Pavel Chihaiia referitoare la lipsa autenticității genealogiei).

¹³ Constantin Reichenauer von Reichenau, Géza von Csergheő, Oscar von Bárczay, *Der Adel von Siebenbürgen*, în colecția „J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch”, Band 34, Verlag von Bauer und Rappe, Nürnberg, 1898, p. 235 și pl. 171, fig. 9. În același sens și Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Blazoane individualizând familii nobile de origine română din Transilvania (secolele XVI-XIX)*, București, Editura Moroșan, 2014, nr. DXXI, fig. 134. Descrierea stemei conferite: scut militar cu câmpul de azur, cuprinzând un bărbat redat în întregime, îmbrăcat în costum verde, ținând în mână dreaptă o sabie scoasă din teacă, cu vârful în sus; scutul este timbrat de o cască închisă, încoronată cu o coroană regală împodobită cu nestemate; din vârful coifului pornesc lambrechini având diverse culori (lat. „(...) *Scutum videlicet militare erectum coelestini coloris quadrangulare, in cujus campo sive area homo integer viridi veste indutus manu dextra ense evaginat sursumque porrectum tenere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium gemmis atque unionibus decenter exornatum, ex cono autem galeae teniae sive lemnisci variorum colorum* (...)”).

¹⁴ Ioan cavalier de Pușcariu, *Date istorice privitoare la familiile nobile române*, Sibiu, Tipografia arhidiecezană, partea I, 1895, p. 104. În același sens și L.-Șt. Szemkovics, *op. cit.*, nr. DCCLXX, fig. 179 (cu prilejul reacordării stemei, tipul coifului s-a schimbat din închis în deschis, adică ornamentat cu gratii).

¹⁵ I. cav. de Pușcariu, *op. cit.*, p. 160 și *Ibidem*, partea II, 1895, pp. 59, 185. În același sens și L.-Șt. Szemkovics, *op. cit.*, nr. DCXXII. Descrierea stemei: scut militar cu câmpul de azur, cuprinzând un leu redat în întregime, în culoarea sa naturală, cu gura deschisă și coada ridicată, apucând cu putere în laba sa din față-dreapta o sabie scoasă din teacă; scutul este timbrat de o cască închisă, încoronată cu o coroană regală împodobită cu nestemate; din vârful coifului pornesc lambrechini având diverse culori, curgând și împodobind amândouă marginile scutului (lat. „(...) *Scutum videlicet militare erectum coelestini coloris, in cujus*

continuare, în data de 14 iunie 1718, la Laxenburg, împăratul Carol al VI-lea conferea noblețea Imperiului lui Ioan, lui Ștefan Stoika, precum și fiilor celui dintâi, Ștefan, Ladislau și Ioan din Veneția de Jos, acordându-le un blazon diferit de cele anterioare (**Fig. 4**)¹⁶. Dintr-o notă a evocării pe care generalul Nicolae Stoika i-o va închina, în 1912, tatălui său, se amintește încă o diplomă de noblețe, decorată tot cu „*arcele familiei*“. Este vorba de un document, emis în data de 3 (după altă lectură, 13) februarie 1649, la Alba Iulia, act acordat „(...) *sârguinciosului Ștefan Stoika de Veneția (...)*“, scos din starea iobăgească și înnobilit pentru slujbele îndeplinite cu credință. Despre acest act cunoaștem că a fost expus în cadrul expoziției jubiliare de la București din 1906¹⁷, rămânând apoi în colecția familiei¹⁸ (din nefericire, nu am izbutit să identificăm¹⁹ acest document, pe care îl cunoaștem doar prin intermediul unei imagini, care pare a fi o reproducere fotografică de epocă – **Fig.5**). Însemnul

---

campo sive area leo quidam integer naturali suo colore depictus ore hiante, lingua exerta et cauda sursum elevata dextro pedum anteriori ensem evaginatam fortiter prehensum tenere conspicitur. Supra scutum galea militaris clausa est posita, quam contegit diadema regium gemmis et unionibus decenter exornatum, ex cono vero galeae teniae sive lemnisci variorum colorum hinc inde defluentes, utrasque oras sive margines ipsius scuti pulcherrime ambiunt et exornant (...)“). Stema a fost augmentată, în data de 24 septembrie 1862, în favoarea lui Albert Klokoczan din Veneția de Jos, stră-stră-strănepot al lui Ștefan de la 1670 – C-tin Reichenauer von Reichenau, G. von Csergheő, O. von Bárczay, *op. cit.*, p. 179 și pl. 117.

¹⁶ I. cav. de Pușcariu, *op. cit.*, partea I, pp. 103-104, 159-160, 162, partea II, p. 371. În același sens și L.-Șt. Szemkovics, *op. cit.*, nr. DCCCIV. Descrierea stemei: scut militar cu câmpul de azur, cuprinzând un braț uman tăiat de la umăr, îmbrăcat în culoarea [...], ținând la vedere o sabie scoasă; scutul este timbrat de o cască militară cu gratii, încoronată cu o coroană regală împodobită cu nestemate; din vârful coifului pornesc lambrechinii, având de o parte culorile alb și roșu, iar de cealaltă culorile albastru și galben, împodobind amândouă marginile scutului (lat. „(...) *Scutum videlicet militare coelestini coloris erectum, in quo brachium humanum humero tenus resectum, amictuque coloris [...] indutum gladium evaginatam vola stringere visitur. Supra scutum galea militaris craticulata est posita, quam contegit diadema regium gemmis atque unionibus decenter ornatum. A summitate vero seu cono galeae laciniae sive lemnisci hinc candidi et rubri, illinc coerulei et flavi defluentes, utramque scuti partem ambiunt et ornant (...)*“). Diploma din 1718 este amintită și în Illéssy János, Pettkó Béla, *A Királyi könyvek. Jegyzéke a bennük foglalt nemesség, cím, czimer, előnév és honosság adományozásoknak, 1527-1867*, Budapest, 1895, p. 284.

¹⁷ G[eneral] N[icolae] S[toika], *Notițe din viața unui ostaș. Polcovnicul Ștefan Stoika*, București, Institutul de Arte Grafice „Eminescu“, 1912, p. 1, nota 1. Diploma din 1649 este amintită și în Kempelen Béla, *Magyar nemes családok*, I. kötet, Budapest, 1911 p. 234.

¹⁸ Geo Călugăru, *Sfinte firi vizionare – poezii eroi Cezar, Constantin, Titus și Nicolae T. Stoika (Monografie istorico-literară)*, București, Editura Perpessicius, 2011, pp. 26 (reproducerea diplomei), 27-29 (traducere și note).

¹⁹ Diploma ar fi fost depusă de către Titus S. Stoika, în 1972, la Biblioteca Academiei Române – *Ibidem*, p. 24. Cu toate eforturile depuse, găsirea actului nu a fost posibilă; autorul aduce mulțumiri doamnelor Cătălina Macovei, Ileana Cristescu și Liana Năstăsescu, precum și domnului Emanuel Bădescu, pentru întregul sprijin acordat în încercarea de localizare a documentului din 1649.

conferit²⁰ coincide, de altfel, cu cel care va apărea pe portretul colonelului Ștefan Stoika, după cum vom vedea ceva mai departe. Amintim, în acest context, că statutul nobil al familiei avea să fie consemnat cu prilejul anchetelor din 1752, 1772 și 1773, familia obținând o întărire a actelor sale în 1845²¹.

Născut la 12 iulie 1808²², la Lipova – potrivit altei opinii, nașterea ar fi avut loc la 8 noiembrie 1808, în Veneția de Sus (sic!)²³ –, ca întâi copil al soților Cristofor Stoika (1768-1855) și Rebeca de Roczoni (Roșoni)²⁴, viitorul colonel (**Fig. 6**) a studiat în localitatea natală, apoi la Timișoara și Viena. În capitala Imperiului, a urmat cursurile de la *Theresianum* și Școala de Cadeți (*Kadettenschule*). Îmbolnăvirea de tifos avea să-i întrerupă cariera militară, îndreptându-l spre cursurile Școlii de Contabilitate și Finanțe. Aflând vestea înființării miliției pământene a Țării Românești, Ștefan Stoika avea să părăsească Viena²⁵ îndreptându-se către București, unde a solicitat să fie înrolat (informațiile păstrate în familie dau ca moment al venirii în capitala munteană anul 1830; acest reper poate să nu fie însă unul sigur, ținând cont că prevederea referitoare la înființarea miliției apare în *Regulamentele Organice* abia în 1831²⁶, iar aprobarea înființării acesteia de

---

²⁰ „(...) Iar ca semn al unei astfel de adevarate și desăvârșite nobilități a lor [să aibă] aceste arme sau însemne ale lor de nobilitate: un scut ridicat militărește, de culoare celestină [azurie], în al cărui câmp sau arie [se vede] un braț [al cărui pumn] ține zdravăn o spadă scoasă din teacă, în vârful căreia se află înfipt un cap de german; deasupra scutului este pus un coif ostășesc închis, pe care îl acoperă diadema Principatului împodobită cum se cuvine cu pietre prețioase și perle mari; din vârful coifului panglici sau lambrechini de diferite culori atârnă în ambele laturi sau margini ale scutului pe care le înconjoară și împodobesc foarte frumos, așa precum [sunt] toate acestea înfățișate și pictate cu categorică claritate în capul sau începutul scrisorii noastre de mâna dibace și arta pictorului (...)” (traducere de prof. univ. dr. Dan Slușanschi).

²¹ I. cav. de Pușcariu, *op. cit.*, partea II, *loc. cit.*

²² Radu Păiușan, *Participanți bănățeni la lupta pentru unitate națională*, în „Revista de Istorie”, tom 41, nr. 12, 1988, p. 1165. Generalul Nicolae Stoika dădea ca moment al nașterii anul 1812 – G[eneral] N[icolae] S[toica], *op. cit.*, p. 1.

²³ Ștefan Grigorescu, *Scurtă istorie a Urzicenilor*, în vol. „Așezăminte bisericești creștin-ortodoxe din Urziceni”, Editura Anca, s.l., 2008, p. 25. Autorul amintit s-a raportat, mai mult ca sigur, la inscripția portretului colonelului Stoika, în care este amintită această dată. Data este reluată și de G. Călugăru, *op. cit.*, p. 61.

²⁴ *Ibidem*, p. 61.

²⁵ Găsim improbabilă aserțiunea lui N. Thomescu-Baciu referitoare la venirea lui Ștefan Stoika în Țara Românească „(...) prin anii 1820-1821 (...)”, în legătură cu mișcarea lui Tudor Vladimirescu (N. Thomescu-Baciu, *Urziceni. Cu 24 ilustrațiuni*, București, Institutul de Arte Grafice „Tiparul Românesc”, 1943, p. 24). Nedocumentată prin alte surse, o atare participare ar fi trebuit să lase „urme” măcar în amintirea familiei, ceea ce nu a fost cazul!

²⁶ *** *Regulamentele Organice ale Valahiei și Moldovei*, vol. I, *Textele puse în aplicare la 1 iulie 1831 în Valahia și la 1 ianuarie 1832 în Moldova*, în „Colecțiunea vechilor legiuiri administrative”, sub conducerea profesorilor Paul Negulescu și George Alexianu, nr. 1, București, Întreprinderile „Eminescu” S.A., 1944, p. 132.

către sultan a avut loc în 1834²⁷). În paralel, fratele său, Dimitrie, avea să treacă în Moldova, devenind profesor al Academiei Mihăilene din Iași²⁸, primind rangul de căminar²⁹ și întemeind acolo o ramură a familiei, din care va coborî și omul politic Lucrețiu Pătrășcanu³⁰. Alți membri ai familiei trebuie să fi rămas în localitatea natală (de unde și acel misterios „*Stoica din Lipova*“, personaj amintit în interogatoriul luat în 1845 lui Eftimie Murgu, despre care anchetatorii aveau date că i-ar fi scris patriotului român, dar a cărei identitate nu va fi divulgată de către acesta)³¹.

Ștefan Stoika a făcut parte din prima serie de cadre ale tinerei armate muntene, în care a fost cooptat cu rangul de unterofițer nobil (iunker), alături de alți ofițeri și subofițeri veniți din afara Țării Românești, după cum o arată numele cu rezonanță germanică (precum Blaremburg, Sallmen, Engel și Lentz), polono-rusă (Horbatski, Paznanski, Banov), ba chiar și franceză (Gramont)³². Primit în rândul ofițerilor și încadrat în Polcul al Treilea – condus de către Ioan Solomon³³ –, cu garnizoana la Craiova, praporgicul (sublocotenentul) Ștefan Stoika avea să îl cunoască pe spătarul Alexandru Ghica, viitorul domn regulamentar, pe care îl va însoți în mai multe misiuni, remarcându-se ca un bun călăreț. După urcarea pe tron a acestuia din urmă, Ștefan Stoika avea să cunoască o frumoasă carieră: mutat la București, este numit în 1834 parucic (locotenent) și aghiotant domnesc, în 1838 este avansat la gradul de căpitan și este desemnat casier general al armatei, iar în 1847 devine maior³⁴. În 1851³⁵ – după o altă părere, în 1854³⁶ –, Ștefan Stoika avea să fie ridicat la gradul de polcovnic (colonel), fiind numit șef al Ștabului oștirii (Marele Stat Major), respectiv director al Dejurstvei (secretar general al Ministerului de Război). În 1860 are loc ieșirea la pensie, bilanțul carierei sale de trei decenii fiind unul remarcabil: organizator al serviciului financiar al Armatei³⁷,

---

²⁷ Nicolae Iorga, *Istoria armatei românești*, ediție îngrijită de N. Gheran și V. Iova, [București], Editura Militară, 1970, p. 398.

²⁸ R. Păiușan, *loc. cit.*

²⁹ Mihai-Răzvan Ungureanu, *Marea arhondologie a boierilor Moldovei*, Iași, Editura Universității „Al.I. Cuza”, 1997, p. 262.

³⁰ R. Păiușan, *op. cit.*, p. 1169.

³¹ Cornelia Bodea, *1848 la români. O istorie în date și mărturii*, I, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982, p. 258. În arborele genealogic alcătuit de către domnul Florian Laurențiu Stoica, sunt amintiți încă trei frați ai lui Cristofor Stoika, anume Iosif, care a fost notar în Arad, precum și Gheorghe și Dumitru, despre care datele lipsesc.

³² G[eneral] N[icolae] S[toica], *op. cit.*, p. 5.

³³ Ioan Solomon, *Din vremea lui Tudor Vladimirescu 1821. Amintirile colonelului Ioan Solomon. Biografia Polcomunicului Ioan Solomon, istorisită de sine însuși și scrisă de P. Georgescu*, Craiova, 1862, p. 60.

³⁴ R. Păiușan, *loc. cit.* și G[eneral] N[icolae] S[toica], *op. cit.*, pp. 6-8.

³⁵ R. Păiușan, *loc. cit.*

³⁶ G[eneral] N[icolae] S[toica], *op. cit.*, pp. 12-13.

³⁷ *Ibidem*, pp. 7-8.

organizator al școlii militare de la Dudești (cea dintâi școală cu profil militar din Principate, în al cărei corp profesoral avea să fie cooptat și Nicolae Bălcescu)³⁸, negociator între caimacamul abia numit al Țării Românești, Constantin Cantacuzino, și generalul Omer Pașa, în momentele dificile de după incidentul armat din Dealul Spirii din 13/25 septembrie 1848³⁹ (autoritățile militare otomane socotindu-se atacate de către pompierii munteni)⁴⁰, autor al unui proiect pentru organizarea jandarmeriei și a trupelor de graniță, proiect pentru care a fost recompensat de către domnul Barbu Știrbey⁴¹ etc. Pentru meritele sale, colonelul Stoika a fost decorat de către sultanul Abdul-Medjid cu Ordinul Gloriei (*Nishan-i-Iftikhar*), la propunerea caimacamului Cantacuzino, pentru diligențele depuse în urma incidentului din Dealul Spirii, precum și pentru măsurile luate, ulterior, în vederea evitării conflictelor cu armata otomană de ocupație⁴². Tot astfel, pentru felul în care s-a ocupat, în 1849, de deplasarea în condiții optime a corpului de oaste austriac condus de generalul Eduard Clam-Gallas (armată care, împreună cu cea rusă a generalului Alexander von Lüders, au înfrânt trupele revoluționarilor maghiari), Ștefan Stoika a fost decorat de către împăratul Franz Joseph cu Ordinul Coroanei de Fier⁴³.

În memoria familiei, ieșirea la pensie a colonelului Stoika a fost justificată prin dorința de a-i lăsa noului domn, Alexandru Ioan Cuza, cale liberă pentru a întreprinde reformele necesare, folosindu-se de „oameni noi”⁴⁴. Colonelul va rămâne însă un apropiat al domnului Unirii⁴⁵ – atașamentul său va fi împărțit de către întreaga sa familie⁴⁶ –, fiind ales în 1861 primar al capitalei Principatelor Unite (funcție în care avea să fie reales în 1865). În noua sa funcție, Ștefan Stoika a imprimat administrației orășenești o rigoare militară, luând măsuri pentru prevenirea speculei cu pâine și carne, precum și pentru asigurarea permanentă cu pâine a capitalei. În calitate de primar al Bucureștiului, Ștefan Stoika a făcut parte din Comisia care, în 1864, i-a prezentat domnului rezultatul plebiscitului pentru aprobarea *Statutului Dezvoltător al Convenției de la Paris*⁴⁷. În amintirea meritelor avute în fruntea administrației orășenești, o stradă a Bucureștiului poartă, până

³⁸ R. Păiușan, *loc. cit.*

³⁹ G[eneral] N[icolae] S[toica], *op. cit.*, p. 8-9.

⁴⁰ Vezi raportul consulului R. G. Colquhoun către ambasadorul britanic la Constantinopol, act datat 28 septembrie 1848, în Cornelia Bodea, *op. cit.*, II, p. 870.

⁴¹ G[eneral] N[icolae] S[toica], *op. cit.*, p. 12.

⁴² *Ibidem*, p. 9.

⁴³ *Ibidem*, p. 10.

⁴⁴ *Ibidem*, p. 13.

⁴⁵ R. Păiușan, *op. cit.*, p. 1168.

⁴⁶ În amintirile lui Ștefan Stoika (1848-1928), fiul colonelului și viitor general al României, câteva dintre momentele de seamă ale domniei lui Cuza vor fi descrise cu multă căldură – *Ibidem*, pp. 1169-1171.

⁴⁷ *Ibidem*, p. 1168. În același sens și G[eneral] N[icolae] S[toica], *op. cit.*, p. 14.

astăzi, numele colonelului Ștefan Stoika (**Fig. 7**). Tot în 1864, el avea să devină senator, funcție pe care o va deține până la moartea sa subită, petrecută în data de 12 iulie 1878, la Urziceni⁴⁸.

În tradiția familiei, s-a păstrat informația că, la scurtă vreme după anul 1834, locotenentul Ștefan Stoika s-a căsătorit cu Maria, fiica paharnicului Constantin⁴⁹ Bibescu, uniune din care a rezultat un fiu, Alexandru (mama și fiul ar fi murit în același an, 1835)⁵⁰; din nefericire, nu a fost posibilă identificarea acestor membri ai familiei Bibescu⁵¹. În 1844, căpitanul Ștefan Stoika s-a căsătorit cu Zoe (1828-1898), fiică a paharnicului Ispas Făgărășanu (cca. 1797-1868), care avea să fie ridicat în rang, până la cel de mare clucer (**Fig. 8**)⁵². Pe numele său drept „Bugulescu“, acest Ispas își pierduse întreaga familie în vremea Ciumei lui Caragea, fiind adăpostit și îngrijit de către marele ban Theodor Văcărescu (Furtună), care l-a și căsătorit cu fiica răposatului șetrar Drăgan Făgărășanu († 1823), proprietar de moșii în Câmpia Bărganului, între care și moșia Grindul-Făgărășului⁵³ (numită astfel pentru că se afla pe drumul comercial ce lega Făgărășul, prin pasul Bran și Târgoviște, de Orașul de Floci, aflat la vărsarea Ialomiței în Dunăre)⁵⁴. Preluând, alături de moșia amintită, și patronimul socrului său (care murise fără urmași de parte bărbătească), Ispas Făgărășanu avea să fie o figură însemnată a județului Ialomița, activând ca judecător în tribunalul districtual, ctitorind bisericile din satele Malu și Grindu, și dăruind Eforiei Spitalelor Civile casa sa de la București, de pe Podul Mogoșoei⁵⁵. Pentru viitorul colonel Ștefan Stoika, încheierea unei căsătorii cu fiica lui Ispas Făgărășanu avea să constituie o bună partidă: domnișoara Făgărășanu aducea ca zestre o parte a moșiei Urziceni. Imediat ce a intrat în stăpânirea domeniului, a demarat unele măsuri pentru rentabilizarea acesteia, în acord cu principiile unei administrări moderne; au fost eliberați din robie toți Țiganii, în vreme ce clăcașii au devenit embaticari⁵⁶ –, măsură care a contribuit la transformarea domeniului în târg (partea stăpânită de către Stoika se numea „Moșia

---

⁴⁸ *Ibidem*, p. 14.

⁴⁹ În arborele genealogic alcătuit de către domnul Florian Laurențiu Stoica, personajul are prenumele „Nicolae”.

⁵⁰ G. Călugăru, *op. cit.*, p. 61.

⁵¹ Cf. Dan Pleșia, G.D. Florescu, Mihai-Alin Pavel, [*Genealogia familiei Bibescu*], în ”*** Familiile boierești din Moldova și Țara Românească. Enciclopedie istorică, genealogică și biografică”, coordonator și coautor Mihai Dim. Sturdza, vol. I. Abaza-Bogdan, Editura Simetria, 2004, pp. 450-454.

⁵² G[eneral] N[icolae] S[toica], *op. cit.*, p. 15, nota 1.

⁵³ Pr. Ioan Ciolca, *Grindu. Monografie. Cu un scurt istoric al satelor vecine și cu mai multe hărți și numeroase ilustrații*, București, Institutul de Arte Grafice „Tiparul Românesc”, 1944, pp. 167-168.

⁵⁴ *Ibidem*, pp. 21-22.

⁵⁵ *Ibidem*, p. 169.

⁵⁶ G[eneral] N[icolae] S[toica], *loc. cit.*

târgului din năuntru“⁵⁷. Până la capătul vieții sale, colonelul avea să depună toate diligențele în vederea bunei administrări a patrimoniului său. Astfel, în 1863, scotea la vânzare „(...) locuri ohavnice sau cu embaticuri, pentru case și prăvălii (...)“ pe moșia sa Urziceni, în partea târgului, doritorii putându-se înțelege chiar cu proprietarul, acesta aflându-se pe proprietatea lui⁵⁸. Doi ani mai târziu, colonelul publica anunțul referitor la arendarea prin licitație, pentru patru ani, a „(...) hanului cel mare și nou de zid (...)“, împreună cu alte bunuri ale moșiei sale de la Urziceni. Din textul anunțului aflăm și că licitația urma a avea loc la domiciliul ofertantului, aflat la București, „(...) aproape de bariera Podului Mogoșoaiei, nr. 163 (...)“⁵⁹.

Din căsătoria cu Zoe Făgărășanu a rezultat un întreg arbore genealogic:

1. Nicolae (1845-1914), general, căsătorit cu Maria ...;
2. Ecaterina (18.-1900), căsătorită cu Achill Pavlid;
3. Ștefan (1848-1928), general, căsătorit cu Zenaida Miclescu;
4. Maria (?-?), căsătorită Tomozei;
5. Smaranda (?-?), căsătorită cu Barbu Pitișteanu;
6. Zoe (?-?), căsătorită Persu;
7. Alexandra (1856-?), pictoriță;
8. August (1868-1934), colonel, căsătorit cu Maria Cernat;
9. Victor (1851-1892), magistrat, avocat, căsătorit cu Erofilia Portocală;
10. Ștefan Titus (1866-1943), ziarist, căsătorit cu Irina Canella-Ciorogârleanu (adăugăm aici și alți copii, în total 18, dintre care mai mulți s-au stins prematur⁶⁰).

Așadar, urmașii colonelului Stoika au contractat căsătorii cu reprezentanți ai unor vechi neamuri boierești (Miclescu, Cernat, Pitișteanu), precum și ai unor familii din elita negustorească a Vechiului Regat (Portocală, Pavlid), ilustrându-se în diferite cariere, dar îndeosebi în cea militară. În acest sens, este interesant de semnalat că doi dintre fiii colonelului Stoika au ajuns generali, iar fiecare dintre

⁵⁷ N. Thomescu-Baciu, *op. cit.*, pp. 23-24.

⁵⁸ *Românul. Diariu politic, comercial, literar*, sâmbătă, anul VII, 19 octombrie 1863, p. 4.

⁵⁹ N. Thomescu-Baciu, *op. cit.*, pp. 24-25.

⁶⁰ Am avut în vedere descendența amintită de către preotul I. Ciolca (*op. cit.*, p. 168), pe care am raportat-o la arborele genealogic alcătuit de către domnul Florian Laurențiu Stoica. Au mai rezultat următorii copii: Ioana, Ispas, Traian, Valeria, Constantina (1860-?), Cristina (1865-1885), Vasile (1875-1889) și gemenii Virgiliu și Ioan. La această listă, preotul I. Ciolca adăuga și doi copii purtând, deopotrivă, prenumele „Alexandru“, dintre care unul trebuie să fie cel născut din prima căsătorie a lui Ștefan Stoika, iar al doilea trebuie să fie o lectură greșită a numelui Alexandrei, autoarea portretelor ctitoricești din biserica de la Urziceni. Adăugăm și că, în monografia Urziceniului, N. Thomescu-Baciu (*op. cit.*, p. 25) relatează un detaliu anecdotic, anume că soția colonelului Stoika a primit o pensie lunară de la stat, „ca o recompensă națională“, pentru cei 24 de feciori (sic!) pe care îi născuse.

aceștia a avut, între copii săi, un viitor general – Grigore (1886-1950), fiul lui Nicolae S., respectiv Vasile (1874-1947), fiul lui Ștefan S.

*

În 1866, colonelul Ștefan Stoika isprăvea înălțarea bisericii (**Fig. 9-10**) de pe moșia sa de la Urziceni⁶¹, edificiu care avea să primească trei hramuri – *Învierea Domnului, Înălțarea Domnului și Sfânta Treime* (nume sub care a rămas cunoscut) –, funcționând în chip de catedrală a Urziceniului⁶² până în 2002⁶³. Ridicată în stilul neoclasic, pe locul unui edificiu mai vechi (ai cărui ctitori nu se mai cunosc, dar care a rămas în memoria locului drept biserica lui *Popa Ciomag*)⁶⁴, ctitoria era din zidărie tencuită, având planul unei cruci trilobate, cu pridvor pe stâlpi de zidărie (cu deschideri arcuite închise ulterior cu geamlâc), iar absidele laterale ale naosului, precum și cea de la sfântul altar, rotunjite în exterior. Monumentul avea fațadele decorate sobru, cu ferestre arcuite în plin cintru, despărțite prin pilaștri monumentali, având capitellurile cu un profil simplu. Antablamentul avea, la rândul său, profilurile simple, fiind completat, pe fațada de apus, printr-un fronton fără cornișă, având extremitățile și centrul înălțate prin câte o cruce de metal. Acoperișul, din tablă, avea o singură turlă cu plan octogonal, la rândul ei îmbrăcată în tablă, cu muchii decorate cu pilaștri și străpunsă de patru ferestre arcuite în plin cintru. Se cunoaște faptul că pictura inițială a fost refăcută complet în 1942⁶⁵.

Funcționând, o vreme, ca protopopiat (până în 1893)⁶⁶, biserica a fost reparată în anii 1896-1897 de către urmașii ctitorilor⁶⁷, în 1914 de către enoriași și de Gheorghe Fotescu (proprietarul de atunci al moșiei Urziceni), iar în 1941 tot de către enoriași, diverse lucrări fiind realizate în intervalul 1972-1994⁶⁸. În 2008, la data publicării volumului colectiv dedicat lăcașurilor de cult din Urziceni, vechiul edificiu era încă în picioare, consemnându-se recente reparații ale fațadelor, picturii și acoperișului, și menționându-se faptul că biserica a fost resfințită de către PS Nifon Mihăiță⁶⁹, cel dintâi episcop al Eparhiei Sloboziei și Călărașilor (1994-1999) (vizitând biserica, în ziua de 3 iunie 2005, autorul studiului de față a avut

---

⁶¹ Ion D. Barbu, pr. Stelian Băducu, *Parohia „Sf. Treime”*, în volumul „Așezăminte bisericești creștin-ortodoxe din Urziceni”, ed. cit., p. 51. În același sens și Șt. Grigorescu, *op. cit.*, p. 26.

⁶² N. Thomescu-Baciu, *op. cit.*, p. 26.

⁶³ I.D. Barbu, pr. S. Băducu, *op. cit.*, p. 54.

⁶⁴ N. Thomescu-Baciu, *loc. cit.*

⁶⁵ I.D. Barbu, pr. S. Băducu, *op. cit.*, p. 53.

⁶⁶ N. Thomescu-Baciu, *op. cit.*, p. 28.

⁶⁷ *Ibidem*.

⁶⁸ I.D. Barbu, pr. S. Băducu, *op. cit.*, p. 53.

⁶⁹ *Ibidem*, p. 55. La adresa de internet <http://parohiasfantatreimeurziceni.blogspot.ro/>, este publicată o fotografie, realizată în data de 15 octombrie 2007, în care apare biserica între schele, arătându-se că edificiul se afla în reparații (pagină consultată în data de 5 august 2015).

șansa de a cunoaște aspectul neschimbat al bisericii, realizând fotografiile publicate aici).

Cu toate acestea, în ultimul său deceniu de existență, ctitoria colonelului Ștefan Stoika nu a primit statutul de monument istoric, așa cum ar fi fost de așteptat, ca urmare a intrării în vigoare a *Legii nr. 422 din 18 iulie 2001 privind protejarea monumentelor istorice*⁷⁰. Astfel, edificiul nu se va regăsi în *Ordinul ministrului culturii și cultelor nr. 2.314 din 8 iulie 2004 privind aprobarea Listei monumentelor istorice, actualizată, și a Listei monumentelor istorice dispărute*⁷¹ (act în care apar, totuși, opt imobile aflate pe teritoriul Municipiului Urziceni, dintre care cel mai vechi era datat 1885, așadar cu aproape două decenii mai „tânăr” decât ctitoria colonelului Ștefan Stoika). În data de 15 decembrie 2008, era înregistrată la Consiliul Local Urziceni o adresă din care reieșea hotărârea consiliului parohial și a enoriașilor Parohiei *Sfânta Treime* de demolare a edificiului⁷². Ca răspuns, în primăvara anului următor, în presa locală s-a semnalat faptul că lăcașul de cult îndeplinea criteriile prevăzute de către *Ordinul ministrului culturii și cultelor nr. 2.260 din 18 aprilie 2008 privind aprobarea Normelor metodologice de clasare și inventariere a monumentelor istorice*⁷³, solicitându-se Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Ialomița să întreprindă „(...) minime demersuri care să stabilească exact dacă edificiul ce urmează să fie demolat este «doar un lăcaș de cult» sau un veritabil monument istoric (...)”⁷⁴ (în conformitate cu prevederile art. 7 și 8 din *Norma metodologică din 18 aprilie 2008*, valoarea edificiului, potrivit criteriului vechimii, nu putea fi decât una „mare”; dacă s-ar fi ținut seama și de celelalte criterii, încadrarea Bisericii *Sfânta Treime* s-ar fi făcut, după toate probabilitățile, măcar în lista monumentelor istorice din „grupă B”).

Din nefericire pentru ctitoria colonelului Stoika, timpul se apropia de final ... Astfel, prin *Hotărârea Consiliului Local Urziceni nr. 26 din 6 aprilie 2009*, s-a aprobat bugetul pe anul 2009, prevăzându-se transferarea unei sume de 760 mii lei pentru susținerea cultelor religioase; art. 4 alin. (2) stabilea că suma amintită urma să fie folosită, între altele, pentru „(...) construirea unui nou lăcaș de cult pentru Biserica *Sfânta Treime*”. Ulterior, prin *Hotărârea Consiliului Local Urziceni nr. 41 din 14 mai 2009*, s-a constituit o „(...) comisie de evaluare pentru achiziția de

---

⁷⁰ *Monitorul Oficial al României*, partea I, nr. 407 din 24 iulie 2001.

⁷¹ *Ibidem*, nr. 646 bis din 16 iulie 2004.

⁷² Dora Cișmașu, *Urziceniul în fața demolatorii de biserici* (în „Mesagerul de Urziceni”, nr. 262 din 10 aprilie 2009) – versiune online la adresa http://www.mesageruldeurziceni.ro/home/article/ro/Dezvaluiri/Urziceniul_in_fata_demolatorii_de_biserici (pagină consultată în data de 18 august 2015). În același sens și materialul publicat la adresa: <http://www.scribd.com/doc/228635515/Lucrare-de-Seminar-Sfanta-Treime-Urziceni#scribd> (pagină consultată în data de 18 august 2015).

⁷³ *Monitorul Oficial al României*, partea I, nr. 540 din 17 iulie 2008.

⁷⁴ Dora Cișmașu, *loc. cit.*

lucrări la «Biserica Ortodoxă Sf. Treime» (...)»⁷⁵. În cursul lunilor august și septembrie 2009, Primăria a publicat, pe platforma online *Sistemul electronic de achiziții publice* (SEAP), trei anunțuri succesive, reprezentând cererea de ofertă pentru demolarea bisericii existente și construcția unei biserici noi pe același amplasament, cu data limită de depunere a ofertelor 11 septembrie, respectiv 28 septembrie 2009 (dată la care nu se depusese încă nicio ofertă)⁷⁶. Vechiul edificiu a fost demolat pe la finele anului 2009, începutul celui următor⁷⁷. În sfârșit, în data de 19 decembrie 2010, la un an de la începerea lucrărilor, se săvârșea prima Sfântă Liturghie în biserica cea nouă a Parohiei *Sfânta Treime*⁷⁸. Lăcașul de cult a fost târnosit în data de 29 mai 2011⁷⁹.

*

Am încercat, în cele de mai sus, să reconstituim istoricul unei ctitorii care ar fi putut avea altă soartă, primind statut de monument istoric, bucurându-se de tratamentul prevăzut în legislația specifică și rămânând în picioare până în prezent.

Am relatat, cu cât mai multă obiectivitate, câteva dintre etapele care au marcat ultimii ani de existență ai vechii biserici; stabilirea unei/unor vinovății nu face parte dintre obiectivele urmărite în abordarea de față, fiind de prisos orice alt comentariu asupra felului în care un edificiu religios – care ar fi putut fi, după toate probabilitățile, încadrabil în *Lista monumentelor istorice* –, a fost dărâmat și înlocuit cu unul nou, acesta din urmă având o arhitectură complet diferită de cea a lăcașului inițial. Din nefericire, speța de care ne-am ocupat arată cât suntem de departe, încă, de litera și spiritul *Cartei Internaționale privind Conservarea și Restaurarea Monumentelor Istorice* („Carta de la Veneția”), adoptată în urmă cu jumătate de

---

⁷⁵ Documente publicate la adresa <http://primaria-urziceni.ro/> (pagină consultată în data de 18 august 2015).

⁷⁶ Dora Cișmașu, *Și totuși, se dărâmă: demolatorii în sutană s-au întors la treabă* (în „Mesagerul de Urziceni”, nr. 275, din 4 septembrie 2009), respectiv *Episcopia Sloboziei și Călărașilor - portavocea demolatorilor bisericii „Sfânta Treime”* (în „Mesagerul de Urziceni”, nr. 280, din 16 octombrie 2009) – versiuni online, disponibile la adresele: http://www.mesageruldeurziceni.ro/home/article/ro/Administratie/SI_TOTUSI_SE_DARAMA:Demolatorii_in_sutana_s-au_intors_la_treaba respectiv http://mesageruldeurziceni.ro/home/article/ro/Eveniment/Episcopia_Sloboziei_si_Calarasilor_portavocea_demolatorilor_bisericii_Sfanta_Treime (pagini consultate în data de 18 august 2015).

⁷⁷ Prin *Hotărârea Consiliului Local Urziceni nr. 36 din 15 martie 2010*, s-a aprobat bugetul pe anul 2010, prevăzându-se transferarea unei sume de 715 mii lei pentru susținerea cultelor religioase; art. 7 alin. (2) din *Hotărâre* stabilea că suma amintită urma să fie folosită, între altele, pentru „(...) continuarea lucrărilor de construcție la Biserica Sfânta Treime (...)” – document publicat la adresa <http://primaria-urziceni.ro/> (pagină consultată în data de 18 august 2015). Prin urmare, presupunem că ridicarea noului edificiu începuse deja, prin urmare cel vechi era deja demolat la acea dată.

⁷⁸ *Bărganul Ortodox. Periodic al Episcopiei Sloboziei și Călărașilor*, anul VIII, nr. 92, ianuarie 2011, p. 16.

⁷⁹ *Ibidem*, anul IX, nr. 97, iunie 2011, p. 13.

veac, reglementare pentru care **principiul conservării** are valoare de piatră angulară⁸⁰. Precizăm, în acest context, că documentul amintit are în vedere inclusiv acele „(...) opere modeste care au căpătat cu trecerea timpului o semnificație culturală (...)” (art. 1), cu atât mai mult cu cât „(...) conservarea monumentelor este întotdeauna favorizată de afectarea lor unei funcții utile societății (...)” (art. 5). Iată, așadar, suficiente argumente legale – subliniem, legale! – pentru ca un monument de artă religioasă precum ctitoria colonelului Ștefan Stoika, aparent lipsit de importanță în contextul istoriei arhitecturii de cult românești, dar totuși însemnat la nivel local, un monument indiscutabil „util societății”, să fi rămas în continuare în picioare ..., măcar în semn de respect pentru o carieră ireproșabilă precum cea a ctitorului, personaj căruia România modernă îi datorează destule.

Avem speranța că, înaintea demolării vechiului locaș de cult, au existat persoane care, prețuind trecutul, vor fi consemnat în vreun fel aspectul acestuia, prin fotografiere, măsurătoare ori descriere. În așteptarea momentului în care aceste mărturii vor fi, la rândul lor, publicate, reproducem în continuare cele câteva imagini pe care le-am efectuat în urmă cu un deceniu: două vederi de ansamblu, ansamblul Răstignirii lui Iisus, cu Fecioara Maria și Sfântul Ioan (amintind lucrări similare, familiare peisajului rural din Țara Făgărașului), două cadre bogat decorate cuprinzând portretele ctitorilor (în ținute formale, cu blazonul familiei Stoika pictat în colțul pânzei), inscripția icoanei Maicii Domnului, piatra tombală a familiei ctitoricești, stema Principatelor Unite de pe sfeșnicele împărățești (tipul cu cele două simboluri așezate într-un scut unic)⁸¹ etc. (**Fig. 11-22**).

Ne atrag atenția, îndeosebi, cele două portrete ctitoricești, lucrări semnate de Alexandrina (Dia) Stoika și realizate pe la cumpăna veacurilor al XIX-lea și al XX-lea, probabil după compoziții mai vechi cu trei-patru decenii (după costum și trăsături, soții Stoika par a avea în jur de 40 de ani). Variantă redusă a celui publicat în biografia colonelului⁸², portretul lui Ștefan Stoika îl redă pe acesta bust, pe un fundal întunecat, cu capul ușor întors spre stânga și brațul stâng rezemat pe o masă îmbrăcată în catifea vișinie. Colonelul poartă uniformă ofițerească din perioada regulamentară, cu tunică din postav bleumarin, cu epoleții rangului pe umeri și două rânduri de nasturi aurii în piept (detaliu specific uniformelor ștabului domnesc și

---

⁸⁰ Michael Petzet, *Principles of conservation. An introduction to the International Charters for Conservation and Restoration 40 years after the Venice Charter (2004)*, în „Monuments and Sites”, vol. I, International Charters for Conservation and Restoration, pp. 9-10. A se vedea, îndeosebi, art. 1-5 din *Cartă* – versiune în limba română, disponibilă la adresa <http://www.icomos.org/venicecharter2004/> (pagină consultată în data de 25 august 2015).

⁸¹ Dan Cernovodeanu, *Știința și arta heraldică în România*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1977, p. 152 și exemple la pl. LXIV, fig. 4-6.

⁸² V. fig. 6 din ilustrația prezentului studiu.

aghiotanților)⁸³. De sub cel de-al doilea nasture (de sus), pe partea dreaptă a pieptului, ies panglicile celor două decorații dobândite de-a lungul carierei: cea de sus, roșie, cu dungi marginale verzi, este panglica Ordinului otoman al Gloriei, în vreme ce aceea galbenă, cu dungi marginale albastre, este panglica Ordinului austriac al Coroanei de Fier. Pe masa de alături se află cascheta sa, împodobită deasupra cozorocului cu o cocardă în culorile naționale. Cel de-al doilea portret, care face pereche celui al colonelului Stoika, o înfățișează pe Zoe Stoika tot pe un fundal întunecat, purtând o rochie cu „malacof“ *rosé*, stând pe un scaun aurit și rezemându-și mâna dreaptă pe o masă îmbrăcată în catifea vișinie. Pe umeri, doamna colonel Stoika poartă un șal de culoare albă, iar la gât o horbotă aranjată cu eleganță. Amândouă portretele sunt însoțite, în colțul din dreapta sus, de blazonul familiei (cel conferit în 1649). Inspirat după un desen caracteristic artei heraldice transilvănene, armeriile respectă, în linii mari, textul din diploma originală (mai puțin în ceea ce privește cromatica scutului propriu-zis, al cărui fond verde este neconform descrierii amintite).

*

Am evocat, în cele de mai sus, interesanta figură a unuia dintre făuritorii României de astăzi. Născut într-o veche familie nobilă românească a Făgărașului, educat în capitala Imperiului Austriac, Ștefan Stoika s-a stabilit în Țara Românească, împletindu-și destinul cu cel al tinerei noastre armate, pe care a slujit-o cu credință, urcând în ierarhia militară până la gradul de colonel. Remarcându-se, de-a lungul carierei sale (inclusiv după ieșirea din armată, în calitate de primar al Bucureștiului), printr-o conduită marcată de rigoare și loialitate, colonelul Stoika s-a dovedit un bun administrator al patrimoniului său. La Urziceni, pe moșia de zestre a soției sale, Ștefan Stoika a pus în practică principiile unei administrări moderne, contribuind decisiv la transformarea localității în târg.

Tot aici, colonelul avea să zidească și să înzestreze o biserică (1866), rămasă cunoscută îndeosebi cu hramul *Sfintei Treimi*. Deși a funcționat, până în 2002, în chip de catedrală a orașului din inima Bărganului, edificiul nu a fost înscris în *Lista monumentelor istorice*, fiind demolat în urmă cu cinci ani, pentru a lăsa loc unei biserici având același hram. Dispariția unui locaș de cult vechi de aproape un veac și jumătate demonstrează, din nefericire, permeabilitatea legislației actuale referitoare la protecția monumentelor istorice, efectele fiind ireparabile...

Dincolo de această pierdere, subiectul abordat constituie o tristă ilustrare a felului în care a fost prețuită *memoria unei personalități*, în sânul unei comunități de la care ne-am fi așteptat la mai multă recunoștință pentru întreg binele făcut acum abia un veac și jumătate.

---

⁸³ Cristian M. Vlădescu, *Uniformele armatei române. De la începutul secolului al XIX-lea până la victoria din mai 1945*, [București], Editura Meridiane, 1977, pp. 10, 19-20.

ANEXĂ

Inscripții din biserică⁸⁴

Nr. 1 – pisanie: „Acest sfânt locaș cu hramul Sfânta Treime, rezidit în 1866, de fericitul ctitor colonel Ștefan Stoika, s-a reparat radical în 1914, cu cheltuiala enoriașilor și a domnului Gheorghe Fotescu, proprietarul moziei Urziceni“;

Nr. 2 – pe icoana împărătească, de argint, a Maicii Domnului: „Îmbrăcată în argint cu spesele Colonelului Ștefan Stoika și a (sic!) soției sale Zenaida, născută Miclescu, pentru pomenirea părinților lor: Colonel Ștefan Stoika de Alsó-Venicze și soția sa Zoe, născută Făgărășanu și Zulnia născută Rosetti și a fiilor lor, Alexandru, Iulia, Victor și Zulnia Stoika, 10 maiu 1901, Focșani“;

Nr. 3 – pe altă icoană, mai mică, de argint, a Maicii Domnului: „Această Sfântă icoană este de la 1821, cumpărată de la un turc de șetrarul Drăgan Făgărășanu și a fost dată de zestre fiicei sale Maria la 1824, care s-a căsătorit cu clucerul Ispas Făgărășanu, care după încetarea din viață a ambilor părinți a rămas fiicei lor Zoe, Colonel Stoika, 1869, iar după încetarea din viață a mamei mele Zoe colonel Stoika [mi-]a rămas mie, fiicei sale Ecaterina Ahil Pavlidi, 1898. La 22 iunie 1900, când a încetat din viață sora noastră Ahil Plavidi, născută Stoica, s-a cumpărat de la fetele ei această Sfântă icoană și s-a dăruit Sfintei Biserici cu hramul «Sfânta Treime» din orașul Urziceni, județul Ialomița, pentru veșnica pomenire a scumpilor noștri părinți colonel Ștefan Hristofor Stoika și Zoe colonel Stoika și a fiilor și a fiicelor lor, așezându-se această Sfânt icoană înaintea sfintelor icoane împărătești a Maicii Domnului nostru Iisus Hristos“;

Nr. 4 – pe un potir de argint, în limba greacă: „colonel Stoica și soția sa Zoe“;

Nr. 5 – pe fiecare din cele 10 candelă de argint: „Această candelă s-a făcut de robul lui Dumnezeu M. Clucer, Ispas Făgărășanu cu soția sa Maria și de colonelul Ștefan Stoika cu soția sa Zoe, 1864, august 15“;

Nr. 6 – pe policandrul din aramă: „Senatorul et cavaleru Stoika Ștefan cu Zoe consoarta, pro memoria 1866, fabricat Kaltmeier, București“;

Nr. 7 – pe sfeșnicele împărătești: „Senatoru, kolonelu et cavaleru S. Stoica cu Zoe consoarta, pro memoria 1866“;

Nr. 8 – pe ferecătura în argint a Sfântei Evanghelii: „S-a făcut de domnul colonel Ștefan Stoica cu soția sa Zoe la moșia din Urziceni, 1869, februarie 8“;

Nr. 9 – pe fila a doua a aceleiași Evanghelii: „Această Evanghelie s-a făcut cu cheltuiala domnului colonel Ștefan Stoica și s-a dat la Sfânta Biserică a târgului Urziceni, proprietatea domniei sale. S-a semnat spre știința și pomenire de mine,

---

⁸⁴ Mențiuni la pr. I. Ciolca, *op. cit.*, pp. 235-236, respectiv I.D. Barbu, pr. S. Băducu, *op. cit.*, pp. 51-54 (cu unele diferențe și erori de transcriere).

amicul domnului colonel [ss] Radu Manolescu, 1859, ianuarie 11“, respectiv „*Pentru eterna amicitie semnez și eu [ss] Ștefan Stoika*“;

Nr. 10 – pe o placă de marmură, amplasată în pronaos, pe partea dreaptă, deasupra mormântului ctitorilor: „*Aci odihnesc pentru veșnicie rămășițele pământești ale fericiților ctitori ai acestei sfinte biserici: colonelul Ștefan Kristofor Stoika de Alzo-Veneziei 1808-1878, soția sa Zoe, fiica marelui clucer Ispas Făgărășanu 1828-1898, copii lor Victor 1851-1892, Traian 1857-, Cristina 1865-1885, Vasile 1871-1889, nepoata Zulnia 1881-1882*“;

Nr. 11 – pe portretul colonelului Ștefan Stoika: „*Senatorul Colonel Ștefan Hristofor Stoika, Nobil de Alzo-Venezei. Născut la 8 Noem[brie] 1808. Căsătorit la 16 Aprilie 1844. Decedat la 12 Iulie 1878*“, respectiv „*Pictați de fiica lor Alexandrina (Dia) Stoika*“.

Nr. 12 – pe portretul Zoei Stoika: „*Zoe Colonel Ștefan Stoika, fiica marelui Clucer Ispas Făgărășeanu. Născută la 13 Mai 1828. Căsătorită la 16 April 1844. Decedată la 29 Septembrie 1898*“.

Bibliografie:

Bărăganul Ortodox. Periodic al Episcopiei Sloboziei și Călărașilor, anul VIII, nr. 92, ianuarie 2011, p. 16; anul IX, nr. 97, iunie 2011, p. 13.

Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 407 din 24 iulie 2001.

Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 646 bis din 16 iulie 2004.

Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 540 din 17 iulie 2008.

Românul. Diariu politic, comerciale, literariu, sâmbătă, anul VII, 19 octombrie 1863, p. 4.

Ion D. BARBU, pr. Stelian BĂDUCU, *Parohia „Sf. Treime*“, în volumul *Așezăminte bisericesti creștin-ortodoxe din Urziceni*, în volumul „Așezăminte bisericesti creștin-ortodoxe din Urziceni“, Editura Anca, s.r.l., 2008.

Cornelia BODEA, *1848 la români. O istorie în date și mărturii*, I, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982.

Geo CĂLUGĂRU, *Sfinte firi vizionare – poezii eroi Cezar, Constantin, Titus și Nicolae T. Stoika (Monografie istorico-literară)*, București, Editura Perpessicius, 2011.

Dan CERNOVODEANU, *Știința și arta heraldică în România*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1977.

Pavel CHIHAIA, *Inscripția genealogică a lui Ionaș Monea din Veneția de Jos*, în „Buletinul Monumentelor Istorice“, anul XXXIX, nr. 2, 1970.

Pr. Ioan CIOLCA, *Grindu. Monografie. Cu un scurt istoric al satelor vecine și cu mai multe hărți și numeroase ilustrații*, București, Institutul de Arte Grafice „Tiparul Românesc“, 1944.

Documenta Romaniae Historica, B. Țara Românească, vol. I (1247-1500), volum întocmit de P.P. Panaitescu și Damaschin Mioc, București, Editura Academiei, 1966, doc. nr. 5.

Documente privind Istoria României, veacul XI, XII și XIII, C. Transilvania, vol. I (1075-1250), București, Editura Academiei, 1951, doc. nr. 239.

Ștefan S. GOROVEI, *Un monument epigrafic și heraldic recuperat: pisania cu stemă de la Putna (1481)*, în „Analele Putnei”, VIII, 2, 2012.

Ștefan GRIGORESCU, *Scurtă istorie a Urzicenilor*, în volumul „Așezăminte bisericești creștin-ortodoxe din Urziceni”, Editura Anca, s.r.l., 2008.

ILLÉSSY János, PETTKÓ Béla, *A Királyi könyvek. Jegyzéke a bennük foglalt nemesség, czim, czimer, előnév és honosság adományozásoknak, 1527-1867*, Budapest, 1895.

Nicolae IORGA, *Istoria armatei românești*, ediție îngrijită de N. Gheran și V. Iova, [București], Editura Militară, 1970.

KEMPELEN Béla, *Magyar nemes családok*, I. kötet, Budapest, 1911.

Antal LUKÁCS, *Țara Făgărașului în Evul Mediu (secolele XIII-XVI)*, București, Editura Enciclopedică, 1999.

Ștefan PAȘCA, *Nume de persoane și nume de animale din Țara Oltului*, București, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională, 1936.

Radu PĂIUȘAN, *Participanți bănățeni la lupta pentru unitate națională*, în „Revista de Istorie“, tom 41, nr. 12, 1988.

Michael PETZET, *Principles of conservation. An introduction to the International Charters for Conservation and Restoration 40 years after the Venice Charter (2004)*, în „Monuments and Sites“, vol. I, International Charters for Conservation and Restoration.

Dan PLEȘIA, G.D. FLORESCU, Mihai-Alin PAVEL, *[Genealogia familiei Bibescu]*, în vol. „Familiile boierești din Moldova și Țara Românească. Enciclopedie istorică, genealogică și biografică”, coordonator și coautor Mihai Dim. Sturdza, vol. I. Abaza-Bogdan, Editura Simetria, 2004.

Ioan cavaler de PUȘCARIU, *Date istorice privitoare la familiile nobile române*, partea I, Sibiu, Tipografia arhiecezană, 1895.

Regulamentele Organice ale Valahiei și Moldovei, vol. I, *Textele puse în aplicare la 1 iulie 1831 în Valahia și la 1 ianuarie 1832 în Moldova*, în „Colecțiunea vechilor legiuri administrative“, sub conducerea profesorilor Paul Negulescu și George Alexianu, nr. 1, București, Întreprinderile „Eminescu“ S.A., 1944.

Constantin REICHENAUER von REICHENAU, Géza von CSERGHEÖ, Oscar von BÁRCZAY, *Der Adel von Siebenbürgen*, în colecția "J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch", Band 34, Verlag von Bauer und Rappe, Nürnberg, 1898.

Ioan SOLOMON, *Din vremea lui Tudor Vladimirescu 1821. Amintirile colonelului Ioan Solomon. Biografia Polcomnicului Ioan Solomon, istorisită de sine însuși și scrisă de P. Georgescu*, Craiova, 1862.

G[eneral] N[icolae] S[TOICA], *Notițe din viața unui ostaș. Polcovnicul Ștefan Stoica*, București, Institutul de Arte Grafice „Eminescu”, 1912.

Cezar Alexandru STOICA, *Genealogia familiei Stoika*, în „Independența Română”, nr. 3 – aprilie 2015, p. 5.

IDEM, *Ramurile genealogice ale unei familii*, în „Independența Română”, serie nouă, anul I, nr. 2 – martie 2015, p. 5.

Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS, *Blazoane individualizând familii nobile de origine română din Transilvania (secolele XVI-XIX)*, București, Editura Moroșan, 2014.

N. THOMESCU-BACIU, *Urzicenii. Cu 24 ilustrațiuni*, București, Institutul de Arte Grafice „Tiparul Românesc”, 1943.

Mihai-Răzvan UNGUREANU, *Marea arhondologie a boierilor Moldovei*, Iași, Editura Universității „A.I. Cuza”, 1997.

Cristian M. VLĂDESCU, *Uniformele armatei române. De la începutul secolului al XIX-lea până la victoria din mai 1945*, [București], Editura Meridiane, 1977.

Dora CIȘMAȘU, *Episcopia Sloboziei și Călărașilor - portavocea demolatorilor bisericii „Sfânta Treime”* (în „Mesagerul de Urziceni”, nr. 280 din 16 octombrie 2009), versiune online la adresa [http://mesageruldeurziceni.ro/home/article/ro/Eveniment/Episcopia Sloboziei si Calarasi lor portavocea demolatorilor bisericii Sfanta Treime](http://mesageruldeurziceni.ro/home/article/ro/Eveniment/Episcopia_Sloboziei_si_Calarasi_lor_portavocea_demolatorilor_bisericii_Sfanta_Treime) (18 august 2015).

IDEM, *Și totuși, se dărâmă: demolatorii în sutană s-au întors la treabă* (în „Mesagerul de Urziceni”, nr. 275 din 4 septembrie 2009), versiune online la adresa [http://www.mesageruldeurziceni.ro/home/article/ro/Administratie/SI TOTUSI, SE DA RAMA: Demolatorii in sutana s-au intors la treaba](http://www.mesageruldeurziceni.ro/home/article/ro/Administratie/SI_TOTUSI_SE_DA_RAMA:_Demolatorii_in_sutana_s-au_intors_la_treaba) (18 august 2015).

IDEM, *Urziceniul în fața demolatorii de biserici* (în „Mesagerul de Urziceni”, nr. 262 din 10 aprilie 2009) – versiune online la adresa [http://www.mesageruldeurziceni.ro/home/article/ro/Dezvaluiri/Urziceniul in fata demolatorii de biserici](http://www.mesageruldeurziceni.ro/home/article/ro/Dezvaluiri/Urziceniul_in_fata_demolatorii_de_biserici) (18 august 2015).

<http://parohiasfantatreimeurziceni.blogspot.ro/> (5 august 2015).

<http://primaria-urziceni.ro/> (18 august 2015).

<http://www.icomos.org/venicecharter2004/> (25 august 2015).

Lista ilustrațiilor:

Fig. 1 – Piatra cu inscripție genealogică a vicarului general Ionaș Monea din Veneția de Jos (1728).

Fig. 2 – Stema conferită lui Gheorghe, Nicolae și Ladislau Sztoika alias Boer din Veneția de Jos (Iernut, 27 septembrie 1663) – după L.Ș. Szemkovics.

Fig. 3 – Stema conferită lui Ștefan Sztoika Klokoczan și fiului acestuia, Many (Manu) Sztoika din Veneția de Jos (Iernut, 11 august 1670) – după descrierea lui L.Ș. Szemkovics.

Fig. 4 – Stema conferită lui Ioan, lui Ștefan Stoika, precum și fiilor celui dintâi, Ștefan, Ladislau și Ioan din Veneția de Jos (Laxenburg, 14 iunie 1718) – după descrierea lui L.Ș. Szemkovics.

Fig. 5 – Diploma de înnobilare conferită lui Ștefan Stoika din Veneția de Jos (Alba Iulia, 3 sau 13 februarie 1649) – după Geo Călugăru.

Fig. 6 – Colonelul Ștefan Stoika în uniformă – după G[eneral] N[icolae] S[toika].

Fig. 7 – Placă cu numele străzii „Col. Ștefan Stoika” din București.

Fig. 8 – Ispas Făgărășanu și familia sa – după Pr. Ioan Ciolca (cea dintâi din stânga este Zoe colonel Ștefan Stoika).

Fig. 9 – Biserica *Sfânta Treime* din Urziceni (cu pridvorul deschis) – după N. Thomescu-Baciu.

Fig. 10 – Biserica *Sfânta Treime* din Urziceni (cu pridvorul închis) – după Pr. Ioan Ciolca.

Fig. 11 – Biserica *Sfânta Treime* din Urziceni (vedere de ansamblu).

Fig. 12 – Biserica *Sfânta Treime* din Urziceni (altă vedere de ansamblu).

Fig. 13 – Ansamblul Răstignirii lui Isus, cu Fecioara Maria și Sfântul Ioan, din pridvor.

Fig. 14 – Inscripția icoanei Maicii Domnului.

Fig. 15 – Piatra tombală a familiei ctitoricești.

Fig. 16 – Sfeșnic împărătesc – detaliu – cu stema Principatelor Unite și inscripția amintindu-l pe donator.

Fig. 17 – Portretele ctitorilor, amplasate lângă piatra lor tombală.

Fig. 18 – Portretul colonelului Ștefan Stoika.

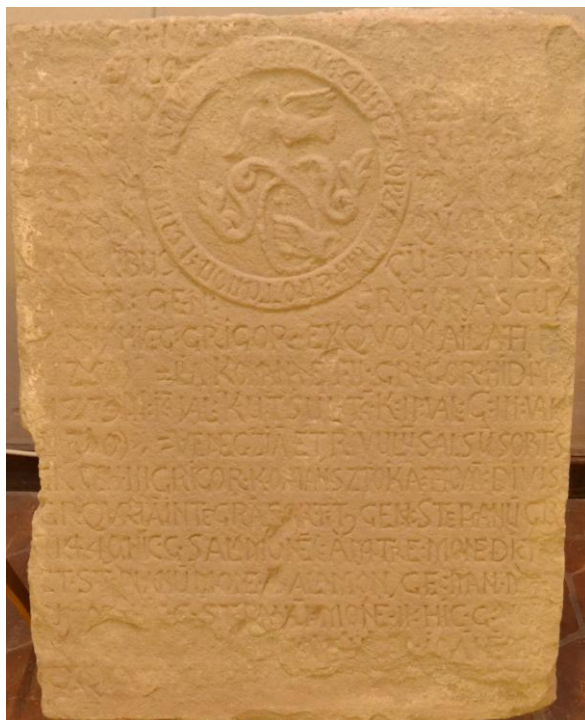
Fig. 19 – Portretul Zoei colonel Ștefan Stoika.

Fig. 20 – Inscripția portretului colonelului Ștefan Stoika.

Fig. 21 – Inscripția portretului Zoei colonel Ștefan Stoika.

Fig. 22 – Blazonul pictat pe portretul colonelului Ștefan Stoika.

Fig. 1 – Piatra cu inscripție genealogică a vicarului general Ionaș Monea din Veneția de Jos (1728)

Fig. 2 – Stema conferită lui Gheorghe, Nicolae și Ladislau Sztoika alias Boer din Veneția de Jos (Iernut, 27 septembrie 1663) – după L.Ș. Szemkovics

Fig. 3 – Stema conferită lui Ștefan Sztoika Klokoczan și fiului acestuia, Many (Manu) Sztoika din Veneția de Jos (Iernut, 11 august 1670)
– după descrierea lui L.Ș. Szemkovics

Fig. 4 – Stema conferită lui Ioan, lui Ștefan Stoika, precum și fiilor celui dintâi, Ștefan, Ladislau și Ioan din Veneția de Jos (Laxenburg, 14 iunie 1718)
– după descrierea lui L.Ș. Szemkovics

Fig. 5 – Diploma de înnobilare conferită lui Ștefan Stoika din Veneția de Jos (Alba Iulia, 3 sau 13 februarie 1649) – după Geo Călugăru

Fig. 6 – Colonelul Ștefan Stoika în uniformă – după G[eneral] N[icolae] S[toica]

Fig. 7 – Placă cu numele străzii Col. Ștefan Stoika din București

Fig. 8 – Ispas Făgărășanu și familia sa – după Pr. Ioan Ciolca
(cea dintâi din stânga este Zoe colonel Ștefan Stoika)

Fig. 9 – Biserica *Sfânta Treime* din Urziceni (cu pridvorul deschis)
– după N. Thomescu-Baciu

Fig. 10 – Biserica *Sfânta Treime* din Urziceni
(cu pridvorul închis) – după Pr. Ioan Ciolca

Fig. 11 – Biserica *Sfânta Treime* din Urziceni (vedere de ansamblu)

Fig. 12 – Biserica „Sfânta Treime“ din Urziceni (altă vedere de ansamblu)

Fig. 13 – Ansamblul Răstignirii lui Isus, cu Fecioara Maria și Sfântul Ioan, din pridvor

Fig. 14 – Inscripția icoanei Maicii Domnului

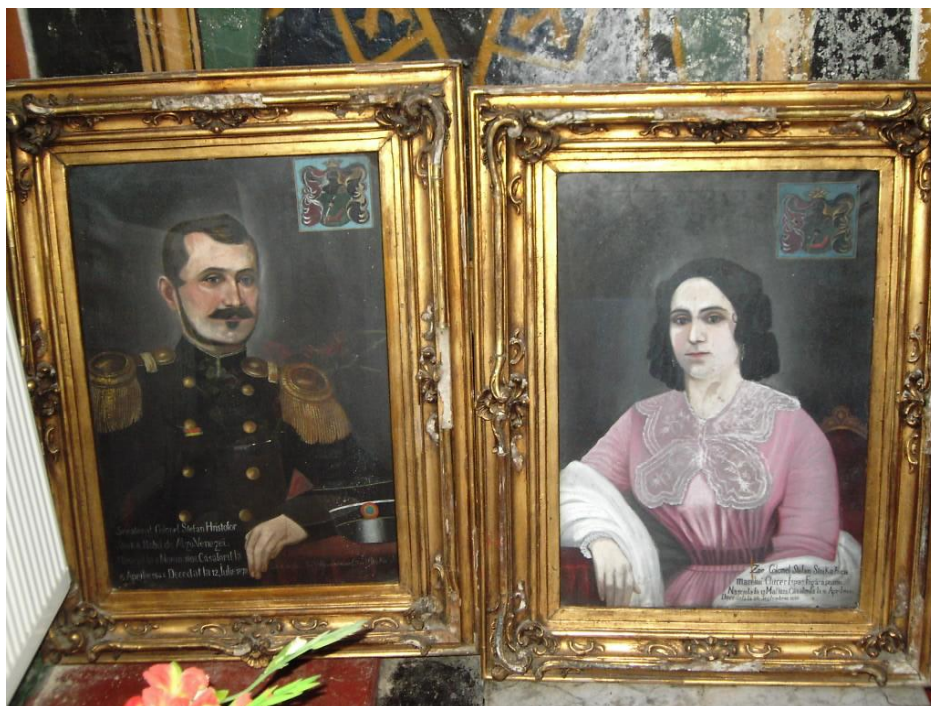

Fig. 15 – Piatra tombală a familiei ctitoricești

Fig. 16 – Sfeșnic împărătesc – detaliu – cu stema Principatelor Unite și inscripția amintindu-l pe donator

Fig. 17 – Portretele ctitorilor, amplasate lângă piatra lor tombală

Fig. 18 – Portretul colonelului Ștefan Stoika

Fig. 19 – Portretul Zoei colonel Ștefan Stoika

Fig. 20 – Inscripția portretului colonelului Ștefan Stoika

Fig. 21 – Inscripția portretului Zoei colonel Ștefan Stoika

Fig. 22 – Blazonul pictat pe portretul colonelului Ștefan Stoika